

Staden som har två ANSIKTEN

- ett franskt och ett engelskt -

MONTREAL

CANADAS port mot väster är det unga, sydändskt praktfulla Vancouver vid Stilla havskusten. Mot öster och den ocean som skiljer Amerika från Europa heter porten Montreal — St. Lawrence-deltningen —, millionstaden som redan väcker fortare än New York. Gjorda undersökningar ha nämligen visat att Montreals befolkning under en följd av år ökat med 4 1/2 proc. Årligen medan motsvarande siffror för New York under samma period utgjorde 3 1/2 proc.

Gentlemän och äventyrare.

Av alla den amerikanska kontinentens metropoler är Montreal otvivelaktigt den intressantaste och ett av denna stads mest säregna drag är dess anglo-galliska dualism, som gör att man ibland verkligen känner sig frestad att undra om det är en fransk eller engelsk stad man hamnat i. Kommer man med järnväg och stiger av vid den stora öppna Plaza Verger med dess gamla, knotiga träd kring spelande fontäner, så tror man sig vara i Paris, Rouen eller vilken annan fransk storstad som helst. Människorna på gatan är franska till hela sin typ och husen med sina fönsterluckor och lejonfotsprydda gjutjärnsstrappor talar inte bara franska som en fransman utan även engelska som en fransman, ser ut som en fransman, men är ibland ohvssad och ohövlig som en fullblodsyankee, vilket dock kan ha sin förklaring i att hans spårväg har sin väg även genom Montreals city-kvarter med dess skyskraper och andra amerikanska kulturvälsignelser.

Den franska som talar i Montreal och Quebec, ja överhuvudtaget i hela fransk-Canada, anses vara den vackraste franska i hela världen. Det är samma franska språk som fransmännen hemma i Frankrike talade för ett århundrade sedan och många av de stora berömdheterna vid "Comédie Française" bruka därför resa hit för att studera förfädernas klingande rena språk.

Från en annan sida lär man känna den stora canadensiska metropolens om man stiger av vid Canadian Pacifics slottliga stationsbyggnad, Windsor-station, några steg från St. Catherine street, som är Montreals Broadway och världstidens eleganta shoppingstreet.

Till Montreal bör man emellertid helst inte alla komma med järnväg, utan sjöledes upp för den breda, vackra och stolta vattenväg som bildas av St. Lawrencefloden. Det är på denna väg man kommer den intressanta stadens innersta väsen och karaktär, dess märkliga historia och utveckling närmast in på livet, ty Montreal och St. Lawrencefloden äro genom månghundraåriga band historiskt och ekonomiskt intimt sammanknutna.

Den fruktbara, men också på stortadade naturscenerier så rika St. Lawrence-dalen är ett stycke äkta Frankrike, befolket av tillhöriga till de franska upptäcktsresande, gentlemänventyrare och — ja varför inte — jesuiter samt av dem medförda kolonister, som för omkring 300 år sedan togo landet i besittning för den franske konungens räkning.

St. Lawrencefloden som upptäcktes av den franske sjöfararen och upptäcktsresanden Jacques Cartier år 1535 på dennes anråda resa till den nya världens nordliga kuststrakter, blev också den första stråkväg som förde de europeiska upptäckarna och lycköskarna

Av O. R. Landelius.

till den amerikanska kontinentens ökända inre.

På denna sin resa nådde Cartier en vacker oktoberdag nämnta år den stora indianbyn Hochelaga — det nuvarande Montreal. Den cirkelrunda byn, som beboddes av indianer av huron-irokesernas stam och låg på den plats som nu intages av McGill-universitetet vid Sherbrooke street i Montreals hjärta, räknade ett femtiotal av de för irokeserna så typiska "lång-husen", samt omgavs av en tredubbel rad av höga träpalissader. Några av indianerna följde Cartier och hans män upp på toppen av det berg som reste sig omedelbart bakom Hochelaga och den praktfulla anblick av floden och de mäktiga, ändlösa skovarna som här utbreddes sig för deras ögon föranledde Cartier att ge berget det namn — Mount Royal — som det än i dag bär. Numera är Mount Royal Montreals vackraste parkanläggning, på dess sluttningar ha stadens rika borgare byggt sina palatslika privatsjäders och från bergets topp skåda tusentals turister ut över en modern millonstad med dess tornspiror och skyskraper och dess virrvarr av gator och hus.

Sedan dröjde det ända till 1611 innan denna plats åter trampades av en vit mans fötter. Detta åkom en annan av de franska upptäckarna och kolonistörerna Samuel de Champlain hit och anlade ett fort i avsikt att här grunda en handelsplats. Hochelaga var nu jämnat med jorden och dess invånare födrivna av fientliga stammar. Champlains försök misslyckades emellertid, men några år längre fram i tiden, det var 1642, landade ett sällskap bestående av ett 40-tal män och fem kvinnor anförda av den man som skulle bli Montreals verkliga grundläggare, Paul de Chomedey, Sieur de Maisonneuve, på samma plats för att där anlägga en missionsstation. Ur detta missionerande nybygg, först kallat Ville Marie, och grundlagt av religiösa svärmare, har det nuvarande Montreal vuxit upp.

Från skolan minns jag hur vi fångt låro oss att man i Rom från nästan varje punkt av staden kunde räkna tre kyrktorn, men i detta avseende är den påvliga huvudstaden ganska betydligt distanserad av Montreal, där man svärigen hittar en vrå där inte anblicken snuddar vid åtminstone fyra eller fem kyrktorn.

Först ha vi den vackra dubbel-tornade gotiska Notre-Dame-kyrkan som med sina 15 000 (!) sittplatser näst efter katedralen i Mexico City är Nordamerikas största kyrka. Märklig är också St. James, till det yttre kanske ännu mera imponerande renässanskatedral vid Dominion Square, som lär vara en trogen kopia, om än i något förminskad skala av själva St. Peterskyrkan i Rom. Allra märkligast är sin speciella synpunkt är nog emellertid St. Josephs Oratoriy, en modern kyrka på sluttningen av Mount Royal. Denna kyrka åtnjuter det vidaste rykte som en av Amerikas förnämsta och populäraste vallfartsorter för alla rätttroende katoliker. Skaparen av denna kyrkas alltiämt hastigt växande rykte är Brother André, "the Miracle Man of Montreal" — en 84-årig klosterbroder och dörrvaktare, som varken kan läsa eller skriva. I en åk av kyrkan, mitt för dess huvudingång, äro alla de hundratals kryckor och ortopediska bandage upphängda som kvarlämnats av sjuka och lytta pilgrimer som här bötat och helats genom broder Andrés förböner i förening med den i hans kyrka tillhärshållna heliga eljan, som skall ha fått sin undergörande kraft genom timmermannens från Nazareth egen välsignelse. St. Jo-

sephs Oratory, som ifråga om berömmelse och märkliga underverk till och med söker konkurrera med själva den undergörande madonnen i Lourdes är årligen målet för tiotusentals pilgrimer.

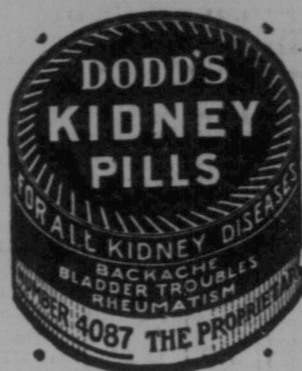
Är traditionen och kulturen i Montreal och östra Canada fransk, så är däremot den moderna ekonomiska och tekniska utvecklingen nästan helt och hållet engelsk. Det är anglosaksisk anda som gjort Montreal till Canadas stora handels- och industricentrum, till en världshamn och till en modern storstad. I storlek och betydelse kommer Montreals hamn i själva verket som nummer två på den nordamerikanska kontinenten näst efter New York och staden är dessutom världens största exporthamn för spannmål. Detta är så mycket märkligare som den under omkring fem-två månader av året är isen är stängd för all trafik. År 1925 var antalet in- och utgående fartyg 21 558 med ett sammanlagt tonnage av 21 629 145, ett par imponerande siffror.

De vackra kvinnornas stad.

I den yttre stadsbilden märker man egentligen ingenting som är karaktäristiskt för engelska städer, men i stället är det franska och även amerikanska inslaget som mycket starkare. Det senare representerat av moderna bostadskvarter, industrikvarter och handelsmagnaternas förtäliga privatslött, magnifika försäkrings- och bankpalats samt naturligtvis en hel del av skyskrator. Det franska inslaget har inte helt och hållet begränsat sig till de gamla franska stadsdelarna utan även satt sina präglad på det moderna växande Montreal. Man behöver då inte tveka om var förebilden till de breda, trädplanterade och vackert anlagda avenyerna är att finna. Dorchester street erbjuder en den mest oförflaskade parisiska gatubild, lika så den elegantare och förmånare Sherbrooke street, som föresten är Montreals intellektuella gata, vid vilken konstens och lärdomens musor slagit ner sina bonpalar.

Och människorna i denna den kanske märkligaste av Nya världens millionstäder? Den infödda, äkta montrealaren är lika komplicerad som hans stad. Till ytan är han antingen en oförflaskad fransman eller också en tvärt om en engelsman, lyckligtvis ytterst sällan amerikanske; i de båda förra fallen är han dock alltid gentleman, i det senare möjligen någon gång. Vad montrealiskan beträffar intar hon den stolta roneplatsen som Canadas vackraste kvinnotyp, med vilken inte ens hennes franska medsystrar i Quebec kunna tävla och det är få städer i världen i vilken man möter så många vackra kvinnor som i Montreal. En dansk författare som nyligen besökte denna stad tror sig finna orsaken däri att hon helt enkelt är Frankrike och England förenade i en typ. Så enkel är nog inte lösningen ända, ty ett faktum är att någon starkare blandning mellan den franska och engelska rasen — som dominerar med omkr. 85 pr. — äger inte rum. Snarare skulle man då i hennes sköna ansikte vilja spåra ett visat inslag av indianblod. Det var nämligen mången fransk-canadensare som i synnerhet under den franska tiden valde sig en brud ur någon av de talrika indianstammarna. Montrealskans rykte för sitt fagra utseende har emellertid mycket gamla anor och redan för snart 200 år sedan konstaterar den svenske naturforskaren Pehr Kalm, som på Linnés inbjudan besökte Canada, hennes säregna skönhet.

När Ni handlar, tala om att Ni såg annonsen i S.C.T.

De underbara medicinska ingredienser som återfinnas i Gin Pills verka direkt på njurarna, rensa urinen, hela och rensa de inflammerade delarna, stärker blodet och giver det ny kraft samt giver patienten fullständig bot för alla slag-njurlidande och blodsjukdomar.

50 cts. ask hos apotekarna.

"En kort kjol, som ej räckte mitt på benet."

I sin intressanta reseberättelse skildrar Kalm de canadensiska kvinnorna på följande allt annat än tråkiga sätt:

"Fruntimret i Canada var i gemen av två slag, det ena, som var hemma från Frankrike och sedan flytt hitöver, det andra som var fött här i landet. Det förra hade alla den franska nationens medfödda behagligheter; de infödda kunna åter delas i två slag, nämligen i dem från Quebec och dem från Montreal. De Quebecska gävo näppeligen efter de infödda franska uti belevnhet, emedan de hava öfverflödigt tillfälle att en tid vart år plåga umgänge med en hop franska herrar och fruar, som var sommar med konungens skenp komma hit över, förbliva här några veckor och färdas sedan över till Frankrike igen, men till Montreal komma de sällan. De från Montreal beskylldes av fransoserna som vore de bestämda av vilddarnas stora inbillningar och hördmod samt att hos dem skulle saknas något av den franska belevnheten. Vad jag förut nämnt om dem från Montreal, det fann jag även vara brukligt överallt i landet, nämligen att fruntimren vore på det högsta måna om att utkunna sitt huvud: håret skulle alltid ligga i lockar och dag lieren pudras fast hon aldrig viste sig utom dörren och fast hon i övrigt gick med en kort smyckig tröja och en stöck kort ovalig kjortel som ej räckte mitt på benet. Söndagarna samt då de gingo ut att giva eller väntade hemma att mottaga något besök, vore dock isynnerhet de där, då de viste sig i sin stad; de klädde sig öfverflödigt franska granna, att en kunnat tala dem för sådana, var så förtärliga till härkomst och stånd beklädde de yppersta ställen i ett rike."

Denna Kalm's lustiga karaktäristik av montrealiskan sedan hon såg henne är i stort sett tillämpbar än i dag fast man svärigen skall finna denna Amerikas parisiska i en "kort smyckig tröja och en stöck kort ovalig kjortel" ens i vardagslag, ty hon är numera inte bara Canadas skönaste utan även elegantaste och mest välklädda kvinnan.

Veckans berättelse

I samma ögonblick som dörren falligen efter Minna Hedberg, viste hon, att alla — eller i alla hänseelser de flesta av hennes kamrater på rikostoret — skulle säga någonting elakt eller obehagligt om henne.

Hon kunde se det på vänt och ett av ansiktens hörnen, då direktören åt henne en afstodad det där nya arbetet, som flera av dem hade hoppats på.

Han förstod nog också själv, hur det var, ty han talade så öfverfört högt, då han förklarade varför han gav just henne en så stort arbete.

Det får lov att utföras mycket omsorgsfullt och raskt, slöt han, — och ingen är så punktlig som ni, fru Hedberg.

Sedan han avsläpnat sig, hade Minna känt sig högst illa till mods, ehuru hon naturligtvis var glad över att ha fått detta arbete, — som litet var gärna skulle velat ha. Det kändes, som om luften fylts av elaka, avundsnamma tankar. Hon onhöll om ledigt för återstoden av dagen och började långsamt gå hemåt.

Men hon viste vad kamraterna nu skulle säga om henne; hon tyckte sig rentav höra det, ehuru varje steg förde henne längre bort från rikostoret.

där kamraterna mycket riktigt talade om henne.

— Kan någon av er begripa, varför hon nu återigen skulle ha förtärdet skulle Tyra Bjälke säga. — Vem som helst av oss andra kunde ju utföra det arbetet lika bra som hon. Och det är så lätt gjort, att man förtjänar bra på det!

— Hon fick det väl därför att hon är dukning, sade Helga Verner, — och direktören har ju rätt — hon är mer uthållig än någon av oss andra, och hon är så punktlig. Har hon lovat att göra ett arbete färdigt, så kan man förlita sig på henne; men jag medger, att hon lite är mer talangfull än någon av oss andra; det finns väl en och annan bland oss, som i det fallet överträffar henne.

— Hon är således åter ett bevis på att talang hos oss till hälften är flit! sade Alma Vidt. — Och vi borde väl inte klandra henne därför att hon är nödsakad att vara flitig och under de senaste tre åren har måst slava så omänskligt; vi veta ju, vad som är anledningen till att hon har blivit så där dukning. Under de tre åren mannen låg sjuk, innan han dog, var hon ju så gott som ensam om att skaffa allt vad mannen och de tre barnen behövde; en sådan sporre ha vi i urstid inte haft, men det är verkligen, att hennes flit och förmåga ha gjort, att folk — särskilt män — respektera henne.

— Var hennes man inte berättigad till pension? skule Frida Falk säkra fråga.

— Nej, ledsamt nog för henne! Han hade inte varit mer än två år hos den stora fabriken, då han vid en olycka med en motor blev så svårt skadad, att varje förhoppning om att han åter skulle kunna sköta sin plats var utsluten. Under första sjukdomsåret fick han uppbära sin avlöning, men sedan inte längre, och då blev det hon, som fick lov att taga fatt. Dessförinnan hade hon bara tecknat och målat en smula för nöjes skull; nu fick hon strava på allvar för att skaffa familjen uppehälle, och nu har hon barnen kvar att strava för.

— Är inte hennes far välbärgad? skulle Frida Falk på nytt fråga.

— Han har varit! skulle hon få till svar. — Och han har utom henne en dotter och en son, som ännu inte kunna reda sig på egen hand. Från honom får hon näppeligen någon hjälp. Men det ligger i alla fall en viss orättvisa i att hon skall konkurrera med oss och alltid ha förtärdet, därför att hon är således utsluten att vara flitig; hon skulle lika lätt kunna slippa att slava så där, om bara mannen hade varit så klok, att han i tid hade livförsäkrat sig till förmån för henne.

Så där ungefär skulle de uttrycka sig, de flickor med vilka Minna Hedberg dagligen samarbetade, och de få, som förstod henne och kände sympati för henne, skulle knappast instämma med de andra. — men de gjorde också bäst i att hålla sig tysta.

Minna Hedberg stannade ett ögonblick och funderade. Hon fick visst och fråga dem, om de icke skulle kunna hjälpa henne med betalningen av hyran. Hon hade fått en veckas anstånd, men hon insåg nu, att hon icke ändå lov att gå hem till föräldrarna skulle hinna göra färdigt så mycket av det arbete hon åtagit sig, att det kunde gå an att be om förskott. Hon längtade efter att komma hem till barnen, men hon skulle känna sig bra mycket lugnare, om hon dessförinnan hade fått frågan om hyran klarerad.

— Vad du ser trött ut, min flicka! sade modern, så fort hon fick se henne. — Vill du inte ha någonting? Berta lagar gärna en kopp te åt dig — inte sant, Berta?

— Jo, naturligtvis, svarade system buttern, — ifall Minna verkligen vill ha te — så —

— Nej, nej, avbröt Minna henne — Nej, nej, avbröt Minna henne skrottande. — Jag kommer bara för att tala med dig och far — om —

— Då är det bäst att jag lagar mig undan, sade Berta. — Att häjra på, när det talas om pengar, är det värsta jag vet.

— Men Berta! utropade modern. — Hur kan du nu veta —

— Det syns väl så tydligt på Minnas ansikte, att det är hyran, som det är på tok med! inföll systemen hastigt. — Och jag skulle inte säga ett ord om saken, om bara far hade pengar nog åt oss alla; men Minna har minnans fått så mycket, att det nu snart borde vara min och Kurts tur att få något.

Därmed lämnade hon rummet, och Minna gömde sig i händerna och grät.

CANADA Nelson, B. C. Stirling Hotel Nelson, B. C. Prænumerationer å SVENSKA CANADA-TIDNINGEN upptagas i Nelson, B. C. av P. H. BUSH

Winnipeg. DIVERSE.

J. Burke 377 Logan Ave., Winnipeg. Uttör all slags målning, och tapetsering etc. Tel.: 30 338. Kostnadsförelag givas.

RESANDE som besöka Winnipeg, gå till Norman Rooming House 264 Laura str. Goda Varma Rum. Mycket besökt av Skandinavener Einar Johnson, Proprietor.

INGEN JUL utan jultidning. Sveriges vackraste jultidningar, och julkort finnes hos Scandinavian Bookstore 246 Logan Ave., Winnipeg, Man.

C. H. NILSON Dam- och herrskräddare Största skandinaviska skrädderiäffär Andra dörren från Main st. Telefon: 27 021 WINNIPEG, MAN. 208 Logan Ave.

VID BEHOV AV BIL RING 27 918 "CARLTIN" TAXI Logan Ave., & King St. Billig taxa. Svensktalande chaufförer.

Kommen Shipman 309 Fort Street Winnipeg.

Entreprenörer och försäljare Kol- och Vedhandlare.

ARCTIC ICE & FUEL CO. LTD. 439 PORTAGE AVE. PHONE 42 321

PATENTER Trade Marks—Copyrights FETHERSTONHAUG & CO. Den gamla etablerade firmen 35—37 C.P.R. Building, Hörnet av Portage & Main St. WINNIPEG. Vi kunna på det bästa rekommendera denna gamla och välkända firma. Skriv efter upplysningar.

När Ni handlar, tala om att Ni såg annonsen i S.C.T.

CANADA Nelson, B. C. Stirling Hotel Nelson, B. C. Prænumerationer å SVENSKA CANADA-TIDNINGEN upptagas i Nelson, B. C. av P. H. BUSH

Winnipeg. DIVERSE.

J. Burke 377 Logan Ave., Winnipeg. Uttör all slags målning, och tapetsering etc. Tel.: 30 338. Kostnadsförelag givas.

RESANDE som besöka Winnipeg, gå till Norman Rooming House 264 Laura str. Goda Varma Rum. Mycket besökt av Skandinavener Einar Johnson, Proprietor.

INGEN JUL utan jultidning. Sveriges vackraste jultidningar, och julkort finnes hos Scandinavian Bookstore 246 Logan Ave., Winnipeg, Man.

C. H. NILSON Dam- och herrskräddare Största skandinaviska skrädderiäffär Andra dörren från Main st. Telefon: 27 021 WINNIPEG, MAN. 208 Logan Ave.

VID BEHOV AV BIL RING 27 918 "CARLTIN" TAXI Logan Ave., & King St. Billig taxa. Svensktalande chaufförer.

Kommen Shipman 309 Fort Street Winnipeg.

Entreprenörer och försäljare Kol- och Vedhandlare.

ARCTIC ICE & FUEL CO. LTD. 439 PORTAGE AVE. PHONE 42 321

PATENTER Trade Marks—Copyrights FETHERSTONHAUG & CO. Den gamla etablerade firmen 35—37 C.P.R. Building, Hörnet av Portage & Main St. WINNIPEG. Vi kunna på det bästa rekommendera denna gamla och välkända firma. Skriv efter upplysningar.

När Ni handlar, tala om att Ni såg annonsen i S.C.T.

CANADA Nelson, B. C. Stirling Hotel Nelson, B. C. Prænumerationer å SVENSKA CANADA-TIDNINGEN upptagas i Nelson, B. C. av P. H. BUSH

Winnipeg. DIVERSE.

J. Burke 377 Logan Ave., Winnipeg. Uttör all slags målning, och tapetsering etc. Tel.: 30 338. Kostnadsförelag givas.

RESANDE som besöka Winnipeg, gå till Norman Rooming House 264 Laura str. Goda Varma Rum. Mycket besökt av Skandinavener Einar Johnson, Proprietor.

INGEN JUL utan jultidning. Sveriges vackraste jultidningar, och julkort finnes hos Scandinavian Bookstore 246 Logan Ave., Winnipeg, Man.

C. H. NILSON Dam- och herrskräddare Största skandinaviska skrädderiäffär Andra dörren från Main st. Telefon: 27 021 WINNIPEG, MAN. 208 Logan Ave.

VID BEHOV AV BIL RING 27 918 "CARLTIN" TAXI Logan Ave., & King St. Billig taxa. Svensktalande chaufförer.

Kommen Shipman 309 Fort Street Winnipeg.

Entreprenörer och försäljare Kol- och Vedhandlare.

ARCTIC ICE & FUEL CO. LTD. 439 PORTAGE AVE. PHONE 42 321

PATENTER Trade Marks—Copyrights FETHERSTONHAUG & CO. Den gamla etablerade firmen 35—37 C.P.R. Building, Hörnet av Portage & Main St. WINNIPEG. Vi kunna på det bästa rekommendera denna gamla och välkända firma. Skriv efter upplysningar.

När Ni handlar, tala om att Ni såg annonsen i S.C.T.

CANADA Nelson, B. C. Stirling Hotel Nelson, B. C. Prænumerationer å SVENSKA CANADA-TIDNINGEN upptagas i Nelson, B. C. av P. H. BUSH

Winnipeg. DIVERSE.

J. Burke 377 Logan Ave., Winnipeg. Uttör all slags målning, och tapetsering etc. Tel.: 30 338. Kostnadsförelag givas.

RESANDE som besöka Winnipeg, gå till Norman Rooming House 264 Laura str. Goda Varma Rum. Mycket besökt av Skandinavener Einar Johnson, Proprietor.

INGEN JUL utan jultidning. Sveriges vackraste jultidningar, och julkort finnes hos Scandinavian Bookstore 246 Logan Ave., Winnipeg, Man.

C. H. NILSON Dam- och herrskräddare Största skandinaviska skrädderiäffär Andra dörren från Main st. Telefon: 27 021 WINNIPEG, MAN. 208 Logan Ave.

VID BEHOV AV BIL RING 27 918 "CARLTIN" TAXI Logan Ave., & King St. Billig taxa. Svensktalande chaufförer.

Kommen Shipman 309 Fort Street Winnipeg.

Entreprenörer och försäljare Kol- och Vedhandlare.

ARCTIC ICE & FUEL CO. LTD. 439 PORTAGE AVE. PHONE 42 321

PATENTER Trade Marks—Copyrights FETHERSTONHAUG & CO. Den gamla etablerade firmen 35—37 C.P.R. Building, Hörnet av Portage & Main St. WINNIPEG. Vi kunna på det bästa rekommendera denna gamla och välkända firma. Skriv efter upplysningar.

När Ni handlar, tala om att Ni såg annonsen i S.C.T.